

Kwartaalblad van **VPW Nederland** Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht | T 030 293 33 15 | E info@vpwinfo.nl | I www.vpwinfo.nl

Waar het hart vol van is

VPW Nederland

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Charisma...tisch

Soms kun je er jaloers op worden. Mensen die schijnbaar met het grootste gemak hun zaak voor het voetlicht kunnen brengen. Assertief, met welbespraaktheid en met durf wordt het product in de markt gezet. Wat hiervoor nodig is en wat hieraan vooraf gaat is een grenzeloos geloof en vertrouwen in hetgeen wat je wilt delen of verkopen. Dit is wat ik herken bij jonge katholieke gelovigen. Twintigers en dertigers die mij schijnbaar moeiteloos vertellen dat ze Jezus in hun hart hebben ontvangen en hiermee de boer op gaan want ze kunnen het zich niet voorstellen dat andere jongeren deze ervaring zouden willen missen. Een vorm van geloofsbelijdenis die bij velen van onze beroepsgroep van pastoraal werkenden niet direct met open armen wordt ontvangen. Ik hoor dan hoe ze worden weggezet met: "Zij worden niet gehinderd door kennis van de geschiedenis en de traditie" of "Ze zijn naïef". Echter, doen we hiermee deze nieuwe generatie van gelovigen niet tekort. Een bepaalde eenvoud, die spreekt uit hun geloofsbelijdenis is de generatie van de babyboomers meestal niet (meer) vertrouwd. En naïef? Vele van deze jongeren hebben een goede opleiding of studeren. Het is een andere generatie met een eigen charisma. Nodigt dit juist niet uit om ieders eigen charisma eens wat op te poetsen? De zoektocht naar je eigen woorden en gebaren om deze vervolgens te delen dwars door de huidige generaties heen. Hoe voelt ieder zich thuis in dat huis van die drie-ene. Persoonlijk geloof... De Geest spreekt dan in ieder geval een eigen woordje mee.

Ina van de Bunt Koster, voorzitter ad interim.

• Redactie VPWinfo.nl
Jan Franken (hoofdredacteur), Elly Bus,
Mirjam Dirx, Jan Houben, Lidwien Meijer,
Geert Rozema, Jeroen van Lente.
• Redactiesecretaris
Mirjam Dirx, 't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207
mirjamdirx@kpnplanet.nl

• Grafisch ontwerp
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper
Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen
T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@msn.com
I www.behance.net/jeroenvanlente.
Foto's van de auteurs en foto's bij artikelen zijn
door de betreffende auteurs aangeleverd.
• Druk Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch.

Contributie

- De VPW kent maar één hoofdtarief waaraan alle andere bedragen zijn ontleend: € 140.
- De contributie bedraagt € 140 voor wie 0.7-1 fte en € 70 voor wie tot 0.7 fte werkt. Onder dat laatste vallen ook de gepensioneerden.
- Omdat het alléén voor pastoraal werk(st)ers in loondienst mogelijk is de contributie te verrekenen met hun brutoloon, worden zij voor een hoger bedrag aangeslagen, maar feitelijk hebben zij een voordeel van enkele euro's.
- Vrienden van de VPW en studenten betalen een aangepaste bedrag.
- De letters A, B, C, D, DP (P voor gepensioneerden) en E zijn van belang voor de administratie en staan

op de betalingsstrook vermeld en verwijzen naar deze tabel.

- Contributies gelden voor een heel kalenderjaar.
- Individuele aanpassingen zijn mogelijk bij bijzondere arbeidsomstandigheden of indien men in de loop van het jaar lid wordt. In onze statuten wordt een opzegtermijn van een maand aangehouden.
- Iedereen die meer wil geven dan de gevraagde contributie-bijdrage kan dat als schenking fiscaal verrekenen, ook gepensioneerden (ANBI regeling).
- Ons rekeningnummer is 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland. Vermeld altijd: 'Contributie', uw 'lidcode' en 'nummer' in de mededelingen.
- Wij stimuleren periodieke overschrijvingen van de contributie.

	Pastoraal werk(st)ers	Priester of diaken	Gepensioneerd
0,7 - 1 fte	A Netto € 134,- (bruto € 200,-)	B € 140,-	DP € 70,-
tot 0,7 fte	C Netto € 67,- (bruto € 100,-)	D € 70,-	DP € 70,-
Elders vakbondslied	D € 70,-	D € 70,-	DP € 70,-
	Vriend € 75,-	E Student € 15,-	

Organisatie – VPW Nederland

- Secretariaat VPW Nederland • J. Franken (beleidsmedewerker), Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht 030 - 293 33 15, janfranken@vpwinfo.nl
- Dagelijks bestuur • H.J.M. v.d. Bunt-Koster (voorzitter ad interim, vanaf 1-1-2014), Nijverheidsstraat 22, 7621 TM Borne, 074 - 2670406 • T. Halin, Kikkerveen 405, 3205 XD Spijkenisse (penningmeester, vanaf 1-1-2014) penningmeester@vpwinfo.nl • M.D. Dijkman, Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, 0316 - 295 606, vice-voorzitter@vpwinfo.nl • P. Gabriël, Zwolse Anjer 8, 2631 SR Nootdorp, 015 - 310 89 36, secretaris@vpwinfo.nl
- Algemeen Bestuur • H. v.d. Bosch, H.J.M. v.d. Bunt-Koster, J. van Diepen, M.D. Dijkman, E.J. van Dijk, P. Gabriël, W. Hacking, T. Halin, G. Kamstra, J. Klaassen, J. Langelaan, L. Mesman, W. van Paassen, J. Rens.
- Financiële administratie • Bosman Financiële Dienstverlening.
- Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR) • J. Deckers, J. Franken, L. Geurts, T. Halin, H. Hudepohl, A. Kuin, J. Mersel, T. van de Rijken (Abvakabo), H. van Schalkwijk.
- Tuchtcollege • W. Bleser-van der Walle, R.J. Bunnik (secr), R.G.W. Huysmans, A.P.H. Meijers (vz), J.W. Nibbelke, K.W. Walf.
- Website www.vpwinfo.nl – P. Gabriël, webmaster.

VPW's

- VPW Den Bosch • Secretariaat VPW Nederland, Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, 030 - 293 33 15, denbosch@vpwinfo.nl
- VPW Breda • Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@vpwinfo.nl
- VPW Groningen-Leeuwarden • Secretariaat: J.M.A. Langelaan, Boerschaplanaan 41, 7824 NA Emmen, groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl
- VPW Haarlem-Amsterdam • Secretariaat: J.P.C. van Diepen, Loodsgracht 75, 1781 KP Den Helder, 0223 - 619 139, haarlem-amsterdam@vpwinfo.nl
- VPW Limburg • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, limburg@vpwinfo.nl
- VPW Rotterdam • Secretariaat: H.J.T. Dam, Parallelweg 5, 2951 BS Alblasserdam, 06-12374002, rotterdam@vpwinfo.nl
- VPW Utrecht • Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, 7383 AG Busloo-Voorst, 0571-261914, utrecht@vpwinfo.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan ons secretariaat: Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht of info@vpwinfo.nl. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkkroeg of werksort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan.

INHOUD

Het aantal betrokken gelovigen in onze parochies neemt af. Bij charismatisch getinte groepen nemen aantallen juist toe. Met name jonge mensen lijken zich hierdoor aangesproken te weten. Aan de ene kant kun je onder de indruk raken van het enthousiasme, de persoonlijke betrokkenheid en vaak ook de gastvrijheid van charismatische groepen. Aan de andere kant is er ook een drempel voelbaar. In dit nummer van VPWinfo wagen we het om over die drempel heen te stappen en verschillende pastores te vragen om te schrijven over hun ervaringen met charismatische groepen. Zo vertelt Piet Timmermans in zijn levensverhaal hoe belangrijk de Katholieke Charismatische Vernieuwing (KCV) voor hem geworden is. Manon van den Broek heeft al een aantal jaren goede ervaringen met vormselvoorbereiding en jongerenpastoraat dat mede gedragen wordt door leden van de KCV en van *Youth for Christ*. Marc Bollerman onthult hoe oordelen over jongeren uit charismatische bewegingen ook zelfoordelen oproepen en hoe een weg van voorzichtige dialoog vruchtbaar wordt. Jan Eijken vertelt, in gesprek met Jan Franken, hoe in een multiculturele wijk de Geest in vele talen spreekt. Fred van Iersel overziet het geheel in het reflectieartikel. Hij maakt onderscheid tussen reflectie en primaire taal en stelt van daaruit kritische vragen zielzorg en katholieke vernieuwing.

DE PRAKTIJK

- 4 Doorlopende weg**
Piet Timmermans
- 6 Een nieuwe weg op stoute schoenen**
Manon van den Broek
- 8 Jezus, brandje, vlammetje, hartje...**
Marc Bollerman
- 10 Een huis met verblijf voor velen...**
Pastor Jan Eijken

DE REFLECTIE

- 13 Charismatische vernieuwing daagt parochie-pastoraat uit!**
Prof. dr. Fred van Iersel
- 18 Investeren in de onderlinge relatie**
Op bezoek bij het Berufsverband der PatoralreferentInnen Deutschlands
Jan Franken
- 19 Herroeping decreet**
- 23 Bestuurswisselingen**
Nieuwe voorzitter en penningmeester.

DE RUBRIEKEN

- 12 Onze Rechtspositie**
Berichten voor pastoraal wer(st)ers, vanuit de Landelijke Commissie Rechtspositie
Jan Franken
- 16 Pastor en internet***
Zoekende schapen op het web
Lidwien Meijer
- 17 Gelezen**
Franciscaans leiderschap
Als het wassen van andermans voeten.
Jos van Genugten
- 20 Nieuws uit de VPW-en**
Jan Franken
- 24 Rob Lijesen**
Boulogne de la Gras

* Door een fout op de redactie kon Matthé Bruijns niet op tijd zijn bijdrage voor de rubriek *Pastor en internet* leveren. Redactielid Lidwien Meijer had voor dit nummer al eerder eens haar licht opgestoken op internet. U leest haar bevindingen op pagina 16.

Doorlopende weg

Als je opgroeit in een heel Rooms gezin en je kijkt de bezieling af van je ouders, dan kan het gebeuren dat je op zoek bent naar meer dan wat een doorsnee parochie bieden kan. Piet Timmermans, pastoraal werker in Twente, vertelt over zijn leven en zijn betrokkenheid bij de Katholieke Charismatische Vernieuwing (KCV).

Als tiener in de jaren '70 was ik parochiaan in een doodlopend stukje van de kerk. Ik kon nog niet verder kijken dan de dichtstbijzijnde schutting. Behalve één meisje uit mijn klas en onze families was er geen leven zichtbaar in de kerk van mijn tienerjaren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat een 'dooie' kerk me als puber regelmatig ook wel weer goed uit kwam. Er waren voor tieners geen activiteiten.

En toch, ik zocht God. Via mijn zus hoorde ik over een charismatische jongerengebiedsgroep in Utrecht. Dat leek me wel wat, maar ik was te jong. Toen ik negentien was, wilde ik op een avond met mijn gloednieuwe rijbewijs haar auto lenen. Geld voor benzine had ik niet. Toch mocht het, als ik met haar mee zou gaan naar de jongerengebiedsgroep.

Daar kwam ik thuis. Ik was de jongste in de kring. Maar meer nog dan bij deze groep mensen, kwam ik thuis bij God.

Thuiskomen De charismatische 'couleur locale' bleek me op het lijf geschreven: hardop persoonlijk bidden met de handen in de lucht, heerlijk zingen en lofprijzen, een dansje op zijn tijd en een verlangen om God persoonlijk te ontmoeten. Enkele maanden later baden vriendelijke mensen dat de Heilige Geest mij zou vervullen en leiden. Toen had ik een ervaring van de aanwezigheid van God, zo intens, dat het weken duurde voor ik weer ongeveer 'geland' was. De gaven van de Geest uit de Korinthebrief werden reële 'gereedschap-

pen' om het geestelijk leven, ja, het Koninkrijk van God mee op te bouwen. Niks lang geleden, niks eerste christenen, nu, vandaag en écht werden de woorden van Paulus. Het werkte!

Uitgeloot en uitgeprobeerd onderbrak ik het studeren en trok naar Parijs waar ik zes maanden in een jongerenhuis van de Emmanuelgemeenschap mocht wonen en werken. Mijn juffrouw Frans moest eens weten! Vervolgens woonde ik in de *Croygemeenschap* in Aarlerixtel. Vandaaruit vertrok ik naar Oostenrijk om een *Schule für Jüngerschaft* te doen en keerde een stuk rijper terug. Ik studeerde vanaf 1984 aan de *Theologische Faculteit Tilburg*. Ik trouwde, was een aantal jaren werkzaam in het onderwijs en koos na het overlijden van mijn ouders voor het pastoraat.

Twente En dan... werk je in Twente in het parochiepastoraat. Over 'couleur locale' gesproken: dan is die van de Twentse parochie een heel andere! Ik ging de uitdaging aan om een brug te slaan tussen de persoonlijke, nabije ervaring van God, Jezus en de H. Geest en het op allerlei volkstradities steunende en door die tradities bemiddelde geloof op het Twentse platteland. De authenticiteit van het geloof bij een grote groep

Piet Timmermans

pastoraal werker in de H. Pancratiusparochie in Tubbergen en voorzitter van de Pastorale Kerngroep van de Katholieke Charismatische Vernieuwing, 52 jaar.

DE PRAKTIJK

mensen hier staat niet ter discussie. Onder veel gedoopte en gevormde volwassenen heeft zich een postchristelijke religiositeit ontwikkeld en merk ik vooral een 'sprakeloosheid' als het over geloven gaat.

Band met God In de KCV is het gewoon om met de Vader, met Jezus en met de Heilige Geest te communiceren en een 'band' op te bouwen. Geloof in God is een relatie aangaan als mensenkind met God. Hij zegt 'ja' tegen ons, onafhankelijk of wij nu wel of niet dat 'ja' beamen. Zo gezien kan pastoraat niet iets anders zijn dan de relaties onderling tussen de kinderen van God. Die relaties gaan over de liefde van God en zijn daarvan de voorbeelden. Ze zijn bouwstenen voor geestelijke groei. Professioneel pastoraat is het aangaan van gids-,

hulp- of leerrelaties, op zoek naar een actuele vorm van discipelschap als in Johannes 1. "Rabbi," zeiden zij tegen hem, 'waar logeert u?' Hij zei: 'Kom maar mee, dan zul je het

zien." Hiermee oefenen we in de KCV voortdurend.

Op dit punt hebben we in de parochie de tijd niet mee. Immers, de fusies van de laatste decennia leiden samen met de individualisering tot een verarming van deze pastorale ontmoetingen en zo ook van de geestelijke groei die we allemaal nodig hebben.

Sleutels Samen bidden is een sleutel tot ontmoeting. God houdt niet minder van mijn parochianen dan van KCV-ers. En juist als je samen viert of bidt kun je met elkaar Gods liefde beleven. Ook al is voor veel parochianen expliciet spreken over God of Jezus best moeilijk, ieder heeft een eigen beleving. Een andere sleutel is het geloofsgesprek. Wanneer we als collega's de binnenkant van ons geloof delen, kan er wederzijds begrip en

daaruit vertrouwen groeien. Bij gespreksavonden of cursussen is er ruimte voor zo'n inhoudelijk gesprek. Ook in de klas, als ik kinderen van groep vier of groep acht mag uitnodigen voor de communie- of vormselvoorbereiding, ervaar ik deze ruimte. Zulke ontmoetingen doen goed.

Consument Net als veel collega's ervaar ik hoe stroef het loopt, als je merkt dat mensen met de kerk willen omgaan als klanten met een winkel. Het is hen nauwelijks kwalijk te nemen. Ze zijn immers kinderen van onze tijd. Zo gaan we in onze samenleving met elkaar om. Als je dan nieuwe uitdagende projecten aangaat, ontmoet je snel een afwachtende of afwijzende houding. Mijn KCV-identiteit vormt hier een versterking van mijn karakter. Enerzijds is het mooi om visie en een toekomstperspectief te schilderen, anderzijds moet ik er steeds voor waken om niet voor de muziek uit te lopen.

Gewoon Eenvoudige, persoonlijke gebedjes bidden doe ik graag ...en zingen. Door alle verschillende netwerken heb ik, geloofsinhoudelijk sterke, liederen geleerd. Als ik die kan inbrengen, helpt dat om met een koor een weg van christelijke verdieping te gaan. Een weg van lange adem soms... en op andere momenten gaat het vanzelf.

En de charisma's? Die werken in de parochie ook. Al spreek ik er zelden over dat woorden in een overweging of een les of gebed, een 'profetie' of een 'woord van kennis' of 'woord van wijsheid' zijn. Zacht in tongen bidden tijdens geëigende momenten in de liturgie, of onderweg in de auto, gaat als vanzelf.

Ik mag in de parochie het kinder-, tiener-, en jongerenwerk begeleiden. Ik hoop van harte dat de jonge mensen niet het gevoel krijgen in een doodlopend stukje kerk terecht te zijn gekomen. De vrijwilligers, ouders, mijn collega's en ik werken keihard en meestal enthousiast om alle ballen in de lucht te houden. Voor wie meer wil (ikzelf bijvoorbeeld) is er *Celebrate* en 4U! Maar dan moet je wel het dorp uit.

Het loopt stroef, als je merkt dat mensen met de kerk willen omgaan als klanten met een winkel

Een nieuwe weg op stoute schoenen

Tot het takenveld van Manon van den Broek hoorde ook de vormselvoorbereiding. Ze vond dat een zware klus: groepen van 20 kinderen uit groep acht, die naast alle hectiek van het laatste schooljaar en de beginnende puberteit ook nog eens met een mevrouw een project door ‘moesten’ werken over Jezus en de kerk. Het was eigenlijk voor niemand prettig. Toen sloeg ze een andere weg in.

Hoe kom je erbij? Met twee parochianen ging ik in 2007 naar de RKK parochiedag in Hilversum met als thema tiener- en jongerenpastoraat. Daar bezocht ik twee workshops die me onverwacht raakten. In de eerste workshop werd het vormselaanbod van de *Katholieke Charismatische Vernieuwing* (KCV) gepresenteerd: het ‘Are You Ready?’ weekend. In een weekend krijgen de vormelingen een afwisselend programma met catechese, maar ook film, sketches, spel, bonte avond, getuigenis, vieren, enz. De inhoud is het kerygma: *God houdt van jou*. ‘Als er vervelende dingen gebeuren, kun je dat niet meer zo goed voelen (er komt een muurtje tussen jou en God). Jezus heeft ervoor gezorgd dat we die vervelende zaken achter ons kunnen laten (Hij is een brug over het muurtje). De Geest zorgt ervoor dat ons geloof levend blijft.’ Ik was geraakt door de frisheid van het programma en de presentatie, de energie in de methodiek en de eenvoud van de inhoud. Meer dan de kennis over het geloof, staan het (be)leven en ervaren van het christelijk geloof centraal. In deze ervaring zou ik mijn vormelingen mee durven nemen.

De tweede workshop presenteerde het aanbod voor tieners van *Youth for Christ* (YfC): *Rock Solid*. De presentatie begon met een spel. Voor we het wisten waren we in

gevecht om een ballon. De energie steeg, er werd gelachen en contact gemaakt. Ook dit raakte mijn hart, dat dorst leed op dit gebied in onze kerk. *Rock Solid* biedt een programma voor tieneravonden. Elke avond heeft een thema en rond dat thema zijn er gekke spellen, praatjes en ook, kort, een catechese. Wat vindt God nou van: ouders, geld, internet, vriendschap, enz. *Rock Solid* wil een leuke en veilige club zijn voor tieners, gebaseerd op en vormgegeven vanuit het christelijk geloof. Eenmaal terug in de parochie heb ik de stoute schoenen aangetrokken en contact opgenomen met beide organisaties om te kijken wat er mogelijk was in onze parochie. Het was immers een aanbod voor parochies?

In de parochie Vanaf het eerste contact is er een prettige samenwerking met beide organisaties ontstaan. Op mijn eerste werkplek zijn we gaan werken met een keuze programma. Kinderen konden een vormselproject doorlopen in de parochie of deelnemen aan het *Are You Ready weekend*. Dat laatste was vooral aanbevo-

Manon van den Broek
pastoraal werkster in de
H. Odaparochie in
St. Oedenrode, 53 jaar.

DE PRAKTIJK

len voor de doeners en actievelingen. Dat werkte goed. Ik nam zoveel mogelijk ouders als begeleiding mee naar het weekend. Ook zij werden op een positieve manier geraakt en aan het denken gezet. Wat steeds terug kwam en terug komt is dat het indruk maakt hoe de jonge mensen die het *Are You Ready weekend* leiden, normale jongeren zijn met alles erop en eraan.

Tegelijkertijd kennen, leven en tonen deze jongeren hun geloof.

Daarnaast zijn we begonnen met *Rock Solid* clubavonden. Dat had meer voeten in de aarde. Willen tieners komen? Waar vind ik leiders: jong én in staat om met hun geloof te 'werken'? Bij het opzetten van de club ben ik voorbeeldig begeleid vanuit YfC. *Rock Solid* kreeg in onze parochie een diaconale kleur. Er kwamen vooral tieners (en leiders) voor wie een veilige basis om allerlei redenen ontbrak. Een enorme uitdaging.

Toen ik verhuisde naar een grote fusieparochie, waren er te veel vormelingen om mee te nemen op weekend. Vanuit het pastorale team kwamen we met de vraag of er niet één grote dag zou kunnen zijn, met een gedeelte van het *Are You Ready* programma en een stukje *Rock Solid* programma. Dit was voor alle betrokken partijen, KCV, YfC en parochie, een opgave. Samen zijn we aan het werk gegaan. Elke editie mochten we steeds sterker neerzetten. Nu, vier versies verder, staat het programma stevig.

Vreemd? Ondanks deze samenwerking voel ik geen drang, van binnen uit of van buiten af, om me te verbinden aan KCV of YfC. Het gaan van deze weg heeft mijn geloof en mijn staan in het pastoraat wel gekleurd. Twee voorbeelden: Leiders van KCV en YfC waren meer dan ik gewend hardop te bidden voor hulp en zegen. In het begin keek ik daar wat raar tegenaan. Ik was dat zo niet gewend. Echter, hoe de plaats van de pastoraal werker in de liturgie ook bevraagd wordt, bidden mogen we altijd. Samen bidden, bidden voor, bidden om. Ik ben meer gaan bidden in de parochie.

Niet dat ik ben veranderd in een schitterende voorbidder, maar het gebed is mijn vriend geworden. Tijdens een mis die ik bijwoonde samen met een medewerkster van KCV waren er geen knielbanken. Knielen was sowieso mijn gewoonte niet. Onder de consecratie knielde zij op de marmeren vloer. Zij was de enige die dat deed. Ik voelde me, nota bene als werker in de kerk, zo onhandig en opgelaten. Er waren meerdere van deze momenten. Ik ben mijn eigen reactie gaan onderzoeken. Na verloop van tijd ben ik ook gaan knielen. Knielen maakte mij gevoeliger voor God groter dan ikzelf en van daaruit voor het geborgen zijn bij God. Ik heb door jongeren van KCV en YfC meer respect en waardering gekregen voor de plaats van leken in de kerk, ook mijn eigen plaats. Ik hoop dat mijn opstelling eventuele argwaan ten opzichte van pastoraal werkers heeft helpen overwinnen.

Knielen maakte me gevoeliger voor God

Tot slot Is de samenwerking tussen parochie en KCV en YfC het ei van Columbus? Dat zou mooi zijn, maar niet reëel. Tieners en ouders zijn overwegend positief over de invulling van de vormselvoorbereiding. Maar het komen tot een vervolg blijft spannend. Wie of wat trekt tieners en hun ouders over de streep om actief bezig te blijven met geloven? Onze tieners gaan niet massaal naar de KCV tienerkampen. Voor *Rock Solid* ontbreken momenteel geschikte leiders. Het is en blijft zoeken naar een geschikte vorm, naar de ruimte die God laat oplichten. God zij dank!

Jezus, brandje, vlammetje, hartje...

Een collega van me zuchtte eens diep toen hij in een overlegsituatie werd geconfronteerd met alweer een jongere die zich had geëngageerd aan één van de Nieuwe Bewegingen. Het gelovig enthousiasme spatte er van af en toen er werd gevraagd naar wat de belangrijkste actiepunten waren, bracht de jongere in kwestie als eerste in dat we vooral moesten bidden met elkaar. Ik hoorde de collega binnensmonds mompelen. Toen ik hem later vroeg wat hij nu zei, antwoordde hij: “Dat was alweer zo’n Jezus, brandje, vlammetje, hartje jongere: zo’n over-enthousiasteling die met een hart vol vuur alsmaar wil getuigen van zijn of haar geloof.”

Oordelen en veroordeeld worden Het is een typering die ik vaak tegenkom in katholiek Nederland als het gaat over de Nieuwe Bewegingen. Veel te makkelijk worden al de bewegingen afgedaan - negatief - als te charismatisch, te overtuigd van zichzelf en te gesloten voor buitenstaanders. Er wordt gemopperd dat de leden van de Nieuwe Bewegingen neerbuigend en veroordelend kijken naar ‘gewone katholieken’. Men vindt ze wat eng en vaak voelt men dat het enthousiasme van zo’n groep de boel ‘overneemt’. Gevolg, zo zegt men, is dat de ‘gewone katholieken’ worden afgeschrikt en weglopen.

Wat vaak niet wordt gezien, is dat men met dit soort uitspraken zelf net zo veroordelend spreekt. Mijn ervaring is, dat het vaak onwaar is, onnodig bovendien en dat het avontuur van ontmoeting en het verkennen van elkaars geloofsleven en in de kerk staan, veel en veel meer oplevert dan dat het kost.

Heel praktisch Bij *Jong Katholiek*, het katholieke landelijke jongerenwerk, afzender van de *Wereldjongerendagen*, de *Katholieke Jongerendag*, diverse leiderschapstrainingen en vormingsweekenden, en niet te vergeten

The Passion, werk ik steeds vaker met jongeren die zijn voortgekomen uit één van de Nieuwe Bewegingen. Enkele jaren geleden waren dat vooral jongeren van de Katholieke Charismatische Vernieuwing en de gemeenschap Emanuel. Nu zie ik ook vaak jongeren van bijvoorbeeld de *Focolare*, *Chemin Neuf*, *Life Teen* en jongeren die zijn geïnspireerd door de *Broeders van St. Jan*. Stuk voor stuk jongeren die prima de weg weten in de kerk en die genieten van een mooie en verzorgde Heilige Mis. Het zijn jongeren die vaak al kennis hebben gemaakt met het sacrament van boete en verzoening en die bovendien niet bang zijn om een vergadering te openen met gebed. Ze zijn heel expliciet in hun geloven, soms jeugdig ongenueanceerd en vaak verrassend hongerig naar verdieping. Voor hen is geloven een belangrijk onderdeel van hun dagelijks leven en ze willen er graag handen en voeten aan geven. Die hulp is dan wel vaak heel praktisch. Zonder enige moeite koppelen ze hun kennis van logistieke zaken of het organiseren van een muziekoptreden aan hun kerkelijke betrokkenheid. Het inbrengen van hun talenten, vaak direct afgeleid van de studie die ze volgen, zien ze als een vanzelfsprekend iets. Voor deze jongeren is geloven geen ver van mijn bed show, het is de logische

Marc Bollerman

Stafmedewerker Jeugd,
Jongeren en Catechese voor
de Nederlandse bisschoppen-
conferentie, 44 jaar

DE PRAKTIJK

onderligger van hun handelen. Die onderligger wordt expliciet benoemd, bijvoorbeeld in het gebed aan het begin van hun samenzijn of soms in een brainstorm. Tegelijkertijd gaan jongeren ook heel nuchter en praktisch de uitdaging van het organiseren aan. Juist doordat zij zo geëngageerd zijn, is hun motivatie om te helpen heel groot. Een ‘gewone katholieke jongere’ (voor zover die al bestaat), heeft vaak een veel hogere drempel om zich te engageren aan kerkelijk vrijwilligerswerk. Veel meer dan de jongeren die zich committeren aan de Nieuwe Bewegingen, hebben zij last van wat ik noem ‘imagovrees’: wat zal mijn omgeving er wel niet van zeggen? Ik vind het dus niet vreemd dat ik hen veel minder tegenkom in de teams die onze projecten bedenken en uitvoeren

Getuigen Ingewikkelder wordt het als projecten worden opgezet voor de breedte van het katholieke jongerenveld (lees: voor jongeren die nog niet zo’n hechte band met kerk en geloof hebben als de jongeren van de Nieuwe Beweging). Vaak heeft men dan in de brainstormbijeenkomsten waar over programma en inhoud wordt gesproken, de neiging om erg de nadruk te leggen op getuigend geloven. Veel van deze jongeren herkennen in zichzelf, hoe zij zelf op een of ander moment geraakt zijn en willen dat overdragen, aanbieden is misschien nog beter gezegd, aan hun leeftijdsgenoten: “Het is zo mooi en bijzonder wat ik meemaak, dat is ook iets voor jou.” Een activiteit zonder Heilige Mis is dan bijvoorbeeld al haast niet meer denkbaar. Ik merk dat het voor deze jongeren moeilijk is om de woorden dan zo te kiezen, dat ze die gewenste uitnodigende openheid ook echt waarmaken. Als er goede, ervaren begeleiders zijn – pastorale beroepskrachten – die hierin kunnen begeleiden, komt het vaak wel goed. Het risico is echter dat de bijsturing wordt ervaren als correctie. Of nog erger: als een afwijzing van waar de jongeren van de Nieuwe Beweging voor staan. Pijnlijk duidelijk wordt dat als het over controversiële onderwerpen gaat zoals

(homo)seksualiteit of zaken die de Kerk als geloofswaarheid aanreikt (bijvoorbeeld de Eucharistie of de heilzaamheid van gebed). Als bijsturing verzandt in discussie, is het heel moeilijk om weg te blijven van wederzijds veroordelen. Het is dan bijna of men aan één tafel een verschillende taal spreekt.

Kansen benutten Ondanks dat het dus niet altijd makkelijk is, vind ik wel dat we als Kerk ons gezegend mogen weten door de inzet van deze weliswaar kleine, maar zeer energierijke groep jongeren. In hoge mate zijn zij verantwoordelijk voor positieve geluiden over de kerk. Het is op hun energie bijvoorbeeld dat de *Wereldjongerendagen* zo positief in beeld komen. Het is hun inzet die het mogelijk maakt dat de Kerk leeft (en vaak heel boeiend) op internet, om nog maar eens iets te noemen. Samenwerking met jongeren die niet tot een Nieuwe Beweging horen is niet vanzelfsprekend in dit spel, maar wel een uitdaging. Op die plekken en momenten

Het avontuur van ontmoeting

levert veel en veel meer op dan dat het kost

waar dat lukt (bijvoorbeeld rond de *Katholieke Jongerendag* en *The Passion*), zie je hoe mooi het kan zijn. De oogst is groot, en arbeiders zijn er maar weinig, zijn de woorden die door Lucas aan Jezus worden toegeschreven. Ik denk dat dit zeer, zeer waar is als het om het jongerenwerk gaat. We gaan gouden tijden tegemoet, als we daar werk van maken. Zonder daarbij alle spannende uitdagingen op inhoud ook maar een klein beetje uit de weg te gaan.

Een huis met verblijf voor velen...

Als Jan Eijken aan het vertellen gaat, kun je zien dat de migrantengemeenschappen uit de Schilderswijk hem geïnspireerd hebben. Jan Franken was er getuige van toen zij samen in gesprek gingen.

Ruim 10 jaar heeft Jan Eijken gewerkt als pastoraal werker in de *Heilige Willibrordparochie* in de Schilderswijk in Den Haag. Meer dan 12 jaar was hij pastor voor Portugees sprekenden. Toen er werd gereorganiseerd in april 2011, kwam zijn baan te vervallen. Nu werkt Jan aan het promotieonderzoek 'Interculturele kerkopbouw' waar zijn ervaringen de basis voor vormen.

Veel verschillende groepen In de Schilderswijk heeft Jan Eijken te maken met katholieke Afrikaanse, Antilliaanse en Portugeestalige gemeenschappen en met pentecostale en onafhankelijke kerken. De Afrikaanse gemeenschappen bestaan uit migranten uit onder andere Ghana, Kameroen, Togo, Burundi en Nigeria en verschillen onderling veel van elkaar. Onder de Afrikaanse christenen komen veel onafhankelijke kerken voor. Het christendom zit er diep in de cultuur. Mensen richten desnoods een eigen kerk op en beroepen zichzelf als pastor. In de Schilderswijk heeft een katholieke Afrikaanse groep een eigen Engelstalige en een Franstalige Afrikaanse gemeenschap opgericht, die deel uitmaakt van de *Heilige Willibrordparochie*. Menig Afrikaan uit Den Haag die er een beetje verloren bij loopt, heeft daar een thuis gevonden. De gemeenschap biedt de mensen geborgenheid; mensen ervaren dat ze meetellen.

De Antillianen hebben eigen gebedsgroepen in de ruimtes van de parochie. Ze eten samen, bidden en zingen met elkaar. Daarnaast bespreken ze thema's

met elkaar en delen ze veel over hun dagelijks leven met elkaar. In deze groepen wordt de kern gevormd door jonge mensen van 18 tot 30 jaar.

Daarnaast is er de *Universele Kerk van het Rijk Gods* in Den Haag. Deze kerk, opgericht in 1977, heeft haar wortels in Brazilië en maakt deel uit van de pentecostale beweging, die los van de instituties opereert. In deze Universele Kerk is een eigen hiërarchie ontstaan. Er gaat heel veel geld in om en dat gebeurt niet op een transparante manier. Als je er eenmaal lid bent, dan is de druk om lid te blijven bijzonder groot. Deze Universele Kerk heeft veel weg van een sekte.

Het gaat om een Blijde Boodschap De Afrikaanse gemeenschappen voelen zich in de meeste katholieke Nederlandse vieringen niet thuis. Die worden ervaren als saai. Een Afrikaanse katholieke viering is feestelijk, uitgelaten, spiritueel en er komt muziek en dans in voor. Andere muziek dan een orgel, vaak speelt er een band in deze vieringen met drums die corresponderen met onze hartslag. Het gaat immers om een Blijde

Pastor Jan Eijken

Tot 2011 pastoraal werker Heilige Antonius Abt, Den Haag Schevingen (50% pastoraal werker Heilige Willibrordparochie Schilderswijk Den Haag en 50% pastor Portugeestaligen), 58 jaar.

DE PRAKTIJK

Boodschap en dat dragen de Afrikanen ook uit. Religie en cultuur zijn sterk met elkaar verweven. Bij de Antillianen is dat op hun eigen manier precies zo. Het gaat om ruimte geven aan emotie, het gaat om persoonlijk geloof en de werking van de Heilige Geest in de gemeenschap.

“Tegelijk zitten er fundamentalistische elementen in deze charismatische bewegingen waarvan je soms schrikt” geeft Jan Eijken toe. “Die zijn voor mij in tegenspraak met mijn geloof”. Als voorbeeld noemt hij hoe er aangekeken wordt tegen homoseksualiteit. “Verschil in zienswijze is echter ook cultureel bepaald. De Antilliaanse seksuele moraal is anders dan de onze. Kinderen moesten altijd gedoopt worden, maar vaak wilden de moeders niets weten van degenen die het kind verwekt hadden. En mannen bleken vaak meerdere vrouwen te hebben”, vertelt Jan Eijken.

Politiek gezien deden SP, Groen Links en de ChristenUnie het goed bij deze groep, wat natuurlijk ook te maken heeft met hun positie in het maatschappelijke veld.

Hoe kan dat in één parochie? Anders dan de Universele Kerk maken de Afrikaanse en Antilliaanse gemeenschappen deel van de *Heilige Willibrordparochie* uit. De belangrijkste voorwaarde om dat mogelijk te maken is dat je je als parochie open en uitnodigend opstelt en dat je tijd en menskracht besteedt om groepen met elkaar in gesprek te brengen. De samenwerking van de verschillende gemeenschappen werd in de parochie begeleid door het pastorale en missionaire team van de parochie, waar Jan Eijken als pastoraal werker samen met een diaken een coördinerende rol vervulde als bruggenbouwer. Bruggenbouwer tussen de groepen onderling en ook tussen de groepen en de katholieke parochie.

In het team van de parochie waren ook een aantal broeders en zusters (missionarissen) actief die jarenlang gewerkt hadden in de landen van herkomst van de migranten. Zij kenden de cultuur van binnenuit en brach-

ten dus belangrijke expertise in. Begrip en ruimte voor elkaar ontstaat niet vanzelf.

Pastor Jan Eijken geeft aan dat je juist in een buurt als de Schilderswijk waar zoveel mensen uit verschillende landen van herkomst en culturen samenleven de pentecostale beweging volop tegenkomt. Het is een wereldwijde beweging.

Vieringen zijn

feestelijk, blij en spiritueel

In de *Heilige Willibrordparochie* lukte het met veel geduld en praten deze gemeenschappen een plaats binnen de katholieke parochie te geven. Er is ook een experiment geweest om in de kerstnacht mis de verschillende groepen met elkaar te laten vieren. Dat verraste en inspireerde mensen, maar er werden ook mensen door geschokt. De laatste groep merkte op dat een nacht mis zonder de traditionele kerstliederen voor hen een gemis aan kerstgevoel betekende.

Voor de parochie in de Schilderswijk heeft de samenwerking met de charismatische migrantengemeenschappen zeker positief gewerkt. Hoe het zal gaan in het fusieproces van parochies in Den Haag Noord is nog afwachten.

Wat pastor Jan Eijken ook heeft zien gebeuren is dat in deze groepen mensen wegtrekken uit de parochie. En nu de parochies steeds groter worden en verder van de mensen af komen te staan, is die kans nog groter.

Gevaaren Anders dan de meeste katholieke parochies bereiken deze pentecostale bewegingen jongeren en armen. In de krottenwijken van Rio de Janeiro zie je dat deze bewegingen veel aanhang hebben, meer dan de bevrijdingstheologie, die volgens Eijken te rationeel en

te analyserend is om grote groepen mensen aan te spreken.

De nieuwe katholieke charismatische beweging ziet hij als een manier van de katholieke kerk om de pentecostale beweging te integreren. Als voordelen ziet hij het persoonlijk geloof en de werking van de Heilige

Geest in de gemeenschap. Nadelen vormen de fundamentalistische manier van geloven en de simpele kijk op het leven, waarvan hij als voorbeeld geeft dat een voorganger in de gemeenschap aangaf: "Als je een verblijfsvergunning wilt moet je erom bidden".

Onze Rechtspositie

Berichten voor pastoraal werk(st)ers, vanuit de Landelijke Commissie Rechtspositie

Wijzigingen Rechtspositieregeling (RPW)

Per 1 januari 2014 wordt de RPW op twee onderdelen gewijzigd:

- 1 Mogelijkheid om na de AOW-gerechtigde leeftijd opnieuw een arbeidsovereenkomst af te sluiten is geschrapt.
- 2 Er wordt voor alle nieuw te benoemen pastoraal werk(st)ers een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) ingevoerd.

Op het eerste onderdeel wat betrekking heeft op artikel 8 lid 2 sub d heeft de LKR een negatief advies aan de bisschoppen gegeven. Omdat de ICORA wel positief tegenover het schrappen van deze mogelijkheid in de RPW staat hebben de bisschoppen een verdeeld advies van ICORA-LKR gekregen. Zij hebben ervoor gekozen omdat zij eerder unaniem het besluit genomen hebben van hun discretionaire bevoegdheid om pastoraal werkers na hun AOW-gerechtigde leeftijd nog weer opnieuw een tijdelijke aanstelling te geven geen gebruik meer te willen maken.

Vanaf 1 januari gaan de RKKerk en de KNR bij nieuwe benoemingen een VOG vragen aan mensen voordat zij benoemd worden. Deze maatregel geldt voor pastoraal werk(st)ers, priesters en diakens en voor bepaalde groepen vrijwilligers. Deze VOG wordt afgegeven door een onderdeel van het ministerie van justitie en veiligheid, zij screenen mensen en kijken of hun gedrag in het verleden een bezwaar vormt voor het vervullen van bepaalde functies.

Voor de RKKerk en de KNR maakt de invoering van de VOG onderdeel uit van hun preventiebeleid m.b.t. het tegengaan van seksueel geweld van minderjarigen binnen de Rooms-katholieke Kerk.

Zowel ICORA als LKR hebben op deze vraag van de bisschoppen positief geadviseerd.

Achterbanraadpleging: LKR komt naar de pastoraal werk(st)ers toe!

LKR gaat de achterbanraadpleging anders aanpakken. In 2013 heeft de LKR geen achterbanraadpleging georganiseerd. Maar in 2014 gaat de LKR in het eerste kwartaal weer over verschillende onderwerpen met de achterban in gesprek. Omdat de landelijke raadpleging in Utrecht de laatste jaren matig bezocht werd en vooral door mensen van het aartsbisdom is besloten voor komend jaar naar de verschillende bisdommen te gaan en op die manier meer pastoraal werk(st)ers bij de raadpleging te betrekken.

De thema's zijn:

- Werkdruk gekoppeld aan de registratie van verlof- en meeruren.
- Flexibilisering arbeidscontracten.
- Onderzoek of er andere betaalde functies in de parochies ontstaan die delen van het werk van de pastoraal werk(st)er overnemen en niet onder een rechtspositieregeling of iets dergelijks vallen. In Haarlem zien we die ontwikkeling bij de catechisten.

Charismatische vernieuwing daagt parochie-pastoraat uit!

In 2011 verscheen het boek *Kleine geloofsgroepen, wegen naar een vitale parochie*. Prof. Fred van Iersel was één van de redacteurs. Met de stelling uit dit boek dat deze kleine groepen een antwoord bieden op de behoefte aan een doorleefd geloof bekijkt hij de praktijkartikelen met een kritische blik.

Wat is dat toch met de katholieke vernieuwingsbewegingen in de katholieke kerk? Zijn ze er eindelijk en dan blijken ze maar beperkt welkom in parochies. Marc Bollerman opent zijn bijdrage met een karakteristieke verzuchting die dit probleem vertolkt.

Primaire geloofstaal

Wat is er aan de hand? Ik zou willen suggereren de schijnbare kortsluiting tussen zielzorg en Katholieke vernieuwingsbewegingen te benaderen vanuit de vraag welke plaats de taal van het geloof heeft in het kerkelijk leven. Een opvallend kenmerk van de katholieke vernieuwing is in mijn waarneming, dat in deze bewegingen – hoe verschillend ze onderling ook zijn – het geloof wordt uitgedrukt in de directe rede: er heerst, zou men kunnen zeggen, een cultuur van geloofsexpressie in de primaire geloofstaal. In deze primaire geloofsexpressie is persoonlijke betrokkenheid bij het geloof wezenlijk en de taal drukt een binnenperspectief uit: ik

geloof, ik bid, ik getuig..., maar ook: wij geloven, bidden en getuigen als gemeenschap. Dit kan naïef, kinderlijk overkomen. Maar toch gebeurt er iets wezenlijks: het geloof wordt van binnen uit vertolkt en gemeenschap wordt ervaarbaar.

Zelfreflectie, debat, theologie

Wie kijkt naar de mainstream van het Nederlandse katholicisme, neemt waar hoe, buiten de liturgie en het stil gebed in bed en aan tafel, niet zozeer de primaire geloofstaal domineert als wel de zelfreflectie op het geloof. In het Nederlands katholicisme is het geloof een gespreksonderwerp, een thema. Men spreekt er vaak over, niet zozeer er vanuit. Zelfreflectieve taal geeft een persoonlijke verhouding tot geloof als iets dat buiten, naast of tegenover de persoonlijke identiteit staat en waarmee men zich maar gedeeltelijk identificeert. Daarnaast kennen we ook een cultuur van debat: debat over de liturgie,

debat over de plaats, rol en opdracht van de leek in het kerkmodel (ecclesio-logie), debat over de celibaatsverplichting voor priesters en debat over het geheel van de theologie, inclusief het geloofsverstaan omtrent Jezus. Deze debatten strekten zich uit over het geheel van geloofspraktijk en geloofsverstaan.

En dan is er uiteraard nog het niveau van de theologie, in twee varianten: de theologie als zelfverstaan van het instituut kerk, het leergezag, dat de taak tot kerygma (verkondiging) heeft en dus helderheid, duidelijkheid en zekerheid zoekt te vertolken; en de wetenschappelijke theologie, die als

Prof. dr. Fred van Iersel

59 jaar, hoogleraar aan de Faculteit Katholieke Theologie in Tilburg.

universitaire theologie tot taak heeft te onderzoeken en dus vraagetekens te plaatsen, te problematiseren. Deze twee typen theologie – de kerkelijk-institutionele en de academische – hebben door de hele kerkgeschiedenis heen een wat ongemakkelijke verhouding. Natuurlijk heeft de Kerk een intellectuele denktank nodig en natuurlijk heeft het denken opvattingen en praktijken nodig waarover ze onderzoek kan doen, maar de relatie tussen de twee blijft complex. Op al deze niveaus vinden reflectie, dialoog en debat plaats! En, laat me hier duidelijk over zijn: dit is – in beginsel – een goede zaak. Want het geloof is er voor mensen die redelijke wezens zijn. Een geloof dat in het geheel geen recht doet aan de menselijke rede doet de mens tekort, en is dus inhumain. En misschien is het voor het geloofsleven van personen in onze cultuur heel belangrijk om een zelfreflexief geloof te ontwikkelen: zo blijft de deur naar de buitenwereld open. En ook debat is heel vruchtbaar: de christelijke traditie is niet voor niets altijd in gesprek geweest met de dominante filosofie en wetenschap in elke tijd.

Nadelen

Maar aan deze cultuur van reflectie, debat en onderzoek kleven ook nadelen. Debatten zijn van binnen uit bezien immers weliswaar gesprekken over geloofsidentiteit, maar van buiten af zijn ze uitdrukking van verdeeldheid en onzekerheid. Die vormen een slecht

uitgangspunt voor identificatie en voor de wens erbij te horen. Op een intern verdeelde politieke partij stemt niemand, van een intern verdeelde kerk willen mensen geen lid worden als ze het al niet zijn; en uiteindelijk blijven ook de in de kerk geboren leden weg als conflicten zich voortslepen.

Socialisatie

Debat en discussie bieden niet alleen een slecht uitgangspunt voor identificatie, maar nog meer zijn ze een lastig vertrekpunt voor socialisatie en participatie. Want wat betekent het vandaag de dag om het katholiek zijn tot je identiteit te rekenen? Wat betekent het te socialiseren binnen een intern verdeelde geloofsgemeenschap: waar kun je ingroeien in de christelijke traditie? Waar kunnen mensen leren bidden? En hoe moet je kiezen waaraan je wel en niet participeert als alles ter discussie staat?

Het kan ook anders, zo vertelt Jan Eijken. In migrantenkerken en migrantenparochies wordt veel vrijer omgegaan met primaire geloofstaal: geloofsexpressie is uitgangspunt en ijkpunt van alle theologie. Reflectie en discussie zijn er uiteraard ook, maar ze zijn ingebed in een geloofspraxis die als een onderstroom voort blijft bestaan tijdens meer reflexieve fases in het persoonlijk leven of het leven van een gemeenschap.

Wat heet geloven?

Met al deze vragen op de achtergrond kan het dienstig zijn zich af te vragen

wat geloven ook al weer is. In de context van deze bijdrage wil ik drie aspecten benadrukken. Ten eerste is het geloof een geschenk van God, evenals de hoop en de liefde. Ten tweede kent de geloofsact volgens de traditie drie aspecten: credere in Deum (het vertrouwen stellen in God), credere Deum (God op Zijn Woord geloven), en credere ad Deum (in geloof zich naar God toewenden). Goed pastoraat houdt niet op bij het waarnemen van het credere in Deum; de geloofsverdieping in de zin van Schriftlezing en oriëntatie op Christus (credere Deum) kan gestimuleerd worden, evenals de weg van de persoonlijke heiliging (credere ad Deum). Men kan zich afvragen of in de diverse vormen van pastoraat en geestelijke verzorging de geloofsverdieping en de heiliging voldoende aandacht krijgen. Belangrijk is ook ten derde dat, zoals Paulus schrijft, het geloof 'uit het gehoor' (Rom. 10: 17) is: het is in zijn totstandkoming ook afhankelijk van kerygma en getuigenis of martyria. Anders gezegd: het geloof moet verkondigd worden.

Bidden of getuigen ?

Nu is het uiteraard wel zo dat bidden iets anders is dan getuigen. Bidden is een geloofsact ten overstaan van God, waarin verwondering, dankbaarheid, eerbied, verlangen en nood worden uitgedrukt. Bidden is tevens een wijze om wijsheid te verwerven, via de introspectie die er mee verbonden wordt. Hardop bidden, zoals Manon van den Broek in haar bijdrage

beschrijft, kan vanuit deze perspectieven geheel authentiek zijn. Maar een risico hiervan is wel het Farizeïsme (Lc. 18: 9-14): dat men als het ware biddend aan God uitlegt wat er aan de hand is, dat men het als bidder goed getroffen heeft met de eigen bereidheid tot getuigenis, en dat het sociale aspect van het bidden – voor het oog van de mensen – belangrijker wordt dan het gebed ‘coram Deo’ en het verwerven van wijsheid. Het ondervangen van dit risico vereist goede zielzorg. Maar daar staan deze bewegingen juist voor open, als het goed is.

Charismata

Maar wat is nu de waarde van de charismata van de *Katholieke vernieuwingsbewegingen*? Deze hebben ten slotte alleen betekenis in en vanuit de gemeenschap die de kerk is.

Door deze vraag te stellen kan men er een begin mee maken de charismata van de katholieke vernieuwing te duiden. Vullen deze bewegingen niet iets aan dat in veel regulier pastoraat niet tot volle wasdom komt? Is het geven van getuigenis niet een onderdeel van kerygmatisch pastoraat? En is heiliging niet evenzeer een opgave van de kerk die buiten kloosters niet veel aandacht krijgt?

Zoals Piet Timmermans verheldert, is een parochie niet een winkel waar mensen iets kunnen halen. De kerk is inderdaad geen vereniging ter bevrediging van religieuze behoeften, maar een organisatie waarin leerlingenschap (discipelschap, zegt Timmermans)

geoefend wordt. Anderzijds: het moet voor gelovigen mogelijk blijven om gewoon lidmaat van een kerk te zijn, zonder te moeten ‘werken’ aan ‘discipelschap’. Het geloof zelf is immers per slot reeds verlossend. Dat mag gevierd worden en het mag leiden tot verwijlen bij God.

Pastoraatsconcepten

Het woord kerygma is al gevallen. Het is een woord dat haaks lijkt te staan op een op gewoonte gebaseerde geloof zoals dat leeft bij trouwe parochianen, en ook haaks op diaconaal werk waarin ‘presentie’ de norm lijkt te stellen.

Nu kan men verschillend tegen de kern van zielzorg aankijken. Maar het algemene doel van zielzorg is volgens mij het verbreiden en bestendigen van geloof (-sleven) en, ten tweede, de verbetering van de kwaliteit daarvan in personen (via heiliging), de gemeenschap die de kerk is (via bevordering van eenheid en apostolische kwaliteit) en in de samenleving (via caritas en diaconie); dit alles in eenheid met de traditie en met de wereldkerk van nu.

Het zoeken van het Rijk Gods en zijn gerechtigheid (Mt. 6: 33) en het verkondigen van het evangelie tot het einde der aarde (Mt. 28: 19-20) zijn in

de Heilige Schrift twee opdrachten die elkaar versterken. In de Nederlandse cultuur zijn ze door historische en maatschappelijke oorzaken (de opbouw van de verzorgingsstaat) uit elkaar komen te liggen.

De diaconaal-caritatieve sector in de zielzorg staat momenteel aarzelend

het geloof wordt uitgedrukt in de directe rede: er heerst een cultuur van geloofsexpressie in de primaire geloofstaal

tegenover het kerygma als opdracht; en de kerygmatische sector van het pastoraat zet niet altijd met dezelfde inspanning en toewijding in op kwalitatief goede diaconie.

De *Katholieke vernieuwingsbewegingen* kan er in deze context aan bijdragen om de actuele opdracht tot evangelisatie te concretiseren in eigentijds kerygmatisch pastoraat. Zo kan aan nu bestaand levend vitaal geloof recht worden gedaan en beantwoord worden aan de zendingsofdracht van de Heer, waarbij interesse in gebed, getuigenis en diaconie juist in samenhang en congruentie bijdragen aan de geloofwaardigheid van de kerk.

Slot

De *Katholieke vernieuwingsbewegingen* is een geheel van op primaire geloofsexpressie gebaseerde bewegingen die gelukkig vaak ook open staan voor

Vervolg van pagina 15

geloofsverheldering (inclusief counsellend pastoraat), mystagogische geloofsverdieping en catechese.

In die zin bieden ze tevens uitgelezen kansen voor een interessante mix aan zielzorgconcepten en natuurlijk ook voor kadervorming.

Als theoloog heb ik er vertrouwen in dat de reflexieve kwaliteit van deze bewegingen zal toenemen naarmate ze in meer verschillende contexten geëngageerd zijn.

Want het is van oudsher de transfer van geloof van context naar context die de hermeneutische reflectie op het geloofsverstaan bevordert. Die transfer kan betrekking hebben op culturen, maar ze kan ook binnen een cultuur betrekking hebben op personen, instituties en (diaconale) settings. In die contexten zal blijken dat zielzorg en uiteindelijk het geloven zelf telkens opnieuw moeten, maar ook mogen switchen in niveaus van geloofsexpressie en reflectie.

Het is dan ook aan de zielzorg het charisma tot bloei te laten komen, maar ook het functioneren ervan af te stemmen op het geheel van de kerk en haar missie.

Op bezoek bij het Berufsverband der PastoralreferentInnen Deutschlands

Investeren in de onderlinge relatie

Het *Berufsverband der PastoralreferentInnen Deutschlands* (verder in het artikel BVPR te noemen) is de evenknie van de VPW in buurland Duitsland. Anders dan de VPW organiseren zij alleen pastoraal werk(st)ers met een afgeronde universitaire studie en geen diakens en priesters. De HBO-afgestudeerden hebben een eigen vereniging, namelijk die van Gemeindereferent(Inn)en. De Duitse katholieke kerk is natuurlijk ook veel groter dan de Nederlandse, er wonen 24,3 miljoen katholieken in ons buurland. Er zijn ruim 3000 pastoraal werk(st)ers, naast 12.000 priesters, 1200 diakens en 4400 Gemeindereferent(inn)en.

De situatie is per bisdom heel erg verschillend. De leden van de BVPR kom je op de volgende werkplekken tegen: in de parochie, in een aantal parochies gezamenlijk, in een dekenaat, een bedrijf, een luchthaven, in het jeugdwerk, en op openbare scholen (naast onderricht ook gewoon om pastoraat op school te doen) etc.

Altijd is er een goed contact geweest tussen de VPW en de BVPR. Door omstandigheden heeft de VPW de laatste 5 jaar geen bijeenkomsten van de BVPR meer bezocht. Reden om dit jaar de contacten weer aan te halen.

In overleg met het bestuur heb ik in november de *Tagung* van de BVPR in Bamberg bezocht. Met de afgevaardigden van de 20 bisdommen (van de in totaal 27 bisdommen die er in Duitsland zijn) heb ik kennisgemaakt. De voormalige DDR-bisdommen zijn niet vertegenwoordigd omdat daar slechts heel kleine aantallen katholieken wonen en geen

pastoraal werk(st)ers aangesteld zijn. Tijdens het bezoek heb ik over de situatie in Nederland verteld. Het bezoek en de uitwisseling werden zeer door de Duitse collega's op prijs gesteld. Ze hebben uitdrukkelijk aangegeven te willen investeren in de relatie met de VPW en de VPW ook tot steun te willen zijn. In dit artikel geef ik een korte impressie van de bijeenkomst van de pastoraal werk(st)ers uit de 20 bisdommen. Wat meteen opviel was de aanwezigheid van heel wat jongere collega's. Bij het rondje "nieuws uit de bisdommen" werd helder dat er in een drietal bisdommen waar de laatste jaren geen pastoraal werk(st)ers meer aangeworven waren, nu wel weer 5 tot 10 nieuwe per jaar aangesteld werden. In een enkel bisdom zijn wel vacatures maar lukt het niet voldoende kandidaten te vinden om de vacatures in te vullen. Een greep uit de thema's die we besproken hebben tijdens de bijeenkomst:

- Ambt versus dienst
- Woordvieringen met communie-uitdeling. In sommige bisdommen mogelijk, in anderen net teruggedraaid en in weer andere bisdommen vooral op het platte land oogluikend gedoogd.
- Pastoraal werker als teamleider. Daarmee waren verschillende ervaringen; plaatsen waar het teruggedraaid is en plaatsen waar het de facto gebeurt.
- Verschillende opvattingen tussen oudere en jongere collega's.
- Hoe maak je reclame voor vacatures die moeilijk te vervullen zijn?

Op deze bijeenkomsten, die twee keer in het jaar plaats vinden (voor- en najaar), is meestal een gesprek gepland met de bisschop in wiens bisdom de bijeenkomst georganiseerd is. Dit keer was de bisschop door een overmachtsituatie verhinderd en kwam zijn vicarisgeneraal. Op landelijke niveau heeft de BVPR na vele jaren enig contact met de bisschoppenconferentie opgebouwd.

Een deel van de bijeenkomst hebben we besteed aan de bespreking van het boek 'Vergessene Amtsträger/-innen? Die Zukunft der PastoralreferentInnen und Pastoralreferenten' van Sabine Demel en anderen, uitgegeven bij Herder. Dit boek is een reactie op het "Rahmenstatuten für Gemeindefreferenten/-referentInnen und Pastoralreferenten/-referentInnen" van 2011 van de Duitse bisschoppen. Een schrijven van de bisschoppen dat overigens tot stand gekomen is zonder consultatie van de beroepsgroep zelf. Het gesprek ging onder andere over het kerkbeeld dat achter deze manier van denken zit en welke plaats leken in de kerk innemen. De meningen waren verdeeld over of het voor pastoraal referent(Inn)en belangrijk is als ambtsdrager gezien te worden. Met name bij de jongeren bleek dit geen uitgemaakte zaak. Behalve over kerkbeelden en wel of niet ambtsdrager hebben we gesproken over de kerkstructuur, de werking van de heilige geest, angstcultuur en kerkpolitiek. De eindcon-

clusie was dat de beroepsgroep door het Rahmenstatut van de bisschoppen te weinig gedragen wordt. Over de situatie in Nederland met de sterk teruglopende financiën en fusiegolf van parochies en de eveneens sterk teruglopende aanstellingen van pastoraal werk(st)-ers en het sluiten van de toeleiding in een aantal bisdommen zijn de collega's geschrokken.

In Duitsland

nieuwe jonge instroom in het beroep

Nederland was als het om pastoraal werk(st)ers gaat, lang een gidsland geweest. Sommige collega's in Duitsland menen dat de ontwikkelingen in Nederland soms op die van Duistland vooruit lopen. Hoe dan ook het wederzijds contact wordt zeer op prijs gesteld.

Herroeping decreet

In een brief d.d. 29 oktober 2013 laat monseigneur Hoogenboom, hulpbisschop van Utrecht, aan VPW Utrecht weten dat het door de VPW ingediende bezwaar tegen het decreet tot het stopzetten van de toeleiding tot het pastoraat voor pastoraal werk(st)ers

die opteren voor een benoeming en zending in het parochiepastoraat niet binnen de gestelde termijn van 10 dagen is ingediend en daardoor niet ontvankelijk verklaard is. Hij heeft daarvoor de prefect van de Congregatie voor de Clerus geraadpleegd en

die stelt hem in het gelijk. De VPW neemt haar verlies in deze en betreurt het zeer dat het niet tot een inhoudelijk gesprek komt over de noodzaak om pastoraal werk(st)ers te blijven opleiden voor het parochiepastoraat.

Zoekende schapen op het web

Hoe maken geloofsgemeenschappen zich bekend op internet? Bijna alle parochies hebben wel een website. Hoe toegankelijk zijn deze voor de 'zoekende zielen', mensen die wel wat willen met kerk, maar nog niet letterlijk de poort door durven? Is de website-poort een goede eerste ingang? En hoe doen 'charismatische' kerken het op internet, evangelische gemeentes, pinksterkerken?

Ik probeerde me in te leven in een 'zoekende ziel': eind dertig... ooit gedoopt... Eerste Communie nog net... maar daarna ieder contact verloren. Ze was bij de uitvaart van de vader van een vriendin. Bijzonder was het, een mooie sfeer, een aandachtige pastor. En die nieuwe paus is ook veelbelovend. Toch eens kijken op internet of de kerk wat voor haar is. Ze heeft ook wel zin om nieuwe mensen te ontmoeten en om wat te leren. Kan zo iemand 'de geest' krijgen via een parochiële website?

Ik doe een steekproef. Alleen Goede Herder-parochies of parochiekernen bezocht ik. Die zijn er genoeg, kriskras door het land en via google: *parochie Goede Herder* komen ze allemaal in beeld. *De Goede Herder* in Reeuwijk vertelt me op de openingspagina dat er een fusie is geweest (ik lees allerlei andere namen van kerken in de buurt) maar dat de parochie me hartelijk welkom heet. Ik zie hoe laat

de vieringen zijn. Er is een Geloven-nu-groep, maar die is voor jonggehuwden bedoeld.

De Goede Herder in Castricum-Bakkum spreekt over allerlei vrijwilligersgroepen waar ik lid van kan worden. Er wordt veel uitleg gegeven in kleine letters. *De Goede Herder* in Amsterdam-Buitenveldert lijkt hierop.

De Goede Herder in Wassenaar legt op zakelijke toon uit hoe het organisatorisch allemaal reilt en zeilt. In de pastoraatsgroep zijn drie van de vijf plaatsen vacant. *De Goede Herder* uit Nijmegen heeft een uitnodigende openingspagina. Een mooie lichte kerk zie ik voor me. Wel allemaal lege stoelen, dat is jammer. Als ik kijk bij 'koren en werkgroepen' ontdek ik dat er vier koren zijn en een tuingroep. Ook heeft men een luisterend oor vanuit de werkgroep Bereikbaarheid.

De Goede Herder in Hengelo is een parochie met zes kerken. Na enig klikken kom ik op een folder uit waar een breed aanbod aan cursussen en lezingen te vinden is. Heel boeiend, maar wel verborgen, je moet goed zoeken!

De Goede Herder in Tilburg heeft zeven kerken en tien pastores. Allemaal mannen kijken me aan (priester/diaken/pastoraal werker). *De Goede Herder* in de Noord-Oostpolder biedt mooie thema-avonden aan. Maar het seizoen 2012-2013 komt in beeld.

Ik ben wat teleurgesteld. Goede Herders wijzen (zo gaat het verhaal) hun schapen de weg naar grazige weiden en rustige wateren. Ik ben via deze sites niet enthousiast geworden: erg intern gericht, helder voor de bekende kring, maar voor verloren schapen geen echte toegangspoort. Hoe toegankelijk zijn websites van evangelische gemeentes, pinkstergemeentes? Ik zoek er drie op.

De Pinkstergemeente in Alkmaar ziet er uitnodigend uit. Je komt meteen een geloofsbelijdenis tegen. Er zijn huiskringen voor onderlinge ontmoeting en gesprek en om te groeien in geloof. Ik zie foto's met veel jongeren en kinderen.

De Pinkstergemeente in Doetinchem heeft een helder menu: Wij zijn... Wij doen... Voor wie... Je komt daaronder ook huiskringen tegen. De website heeft een interne pagina waar leden op moeten inloggen.

De evangelische gemeente in Den Bosch is ook zo toegankelijk. Je komt er snel achter wat er te doen is. De foto's zijn veelbelovend. Er wordt veel gegeten in de gemeente. 'Schuif maar aan in onze connectgroep'.

Ik kan het vaak niet eens zijn met de opvattingen van Pinksterkerken. Maar qua benadering?! Men richt zich op de startpagina op de zoekende buitenstaander en die wordt heel goed op weg geholpen. De deur van de schaapskooi waait open!

Franciscaans Leiderschap

Als het wassen van andermans voeten

Jaap Lodewijks, Uitgeverij Ten Have
ISBN 978 90 259 0352 7

Het is niet de gewoonte om in deze rubriek tweemaal hetzelfde boek te bespreken. Uitgeverij Ten Have heeft Jaap Lodewijks voorgesteld om bij de derde druk de titel van zijn boek te veranderen in Franciscaans Leiderschap. Als het wassen van andermans voeten... (ISBN 978 90 259 0352 7) en hem gevraagd er een nieuw hoofdstuk aan toe te voegen. Daarmee is het niet meer hetzelfde boek. Het toegevoegde hoofdstuk heet: 'de verbindende werking van tegenspel'. Het leek mij de moeite waard om op de inhoud van dit hoofdstuk te wijzen, inclusief achtergrond en concrete voorbeelden van tegenspel.

Het gaat om het organiseren van tegenspel, niet van tegenstand. Leidinggevenden, waaronder pastores, krijgen altijd met tegenstand te maken als ze veranderingen willen doorvoeren, of het nu gaat om veranderingen in het klein, zoals een catechese project, of in het groot, zoals het aangaan van een fusie van parochies of het sluiten van een kerk. In het vervolg spreken we niet van tegenstand en tegenstander, maar van tegenspel en tegenspeler.

Ook dit hoofdstuk is geënt op een verhaal

over Franciscus (naar de biografie van Bonaventura): 'Franciscus vond het een bespottelijke dwaasheid zich door de mensen te laten prijzen en toejuichen en was blij wanneer men hem beschimpte, maar voelde zich droevig gestemd wanneer hem lof werd toegezwaaid. Hij wilde liever verwijten horen dan geprezen worden, omdat het eerste een aansporing is om je te verbeteren, maar het laatste je weleens ten val zou kunnen brengen.

Vanzelf werd hij vaak om zijn verdienstelijke heiligheid geprezen. Dan beval hij een broeder als tegenwicht hem danig te beschimpen en hem daardoor goed in te prenten wat voor een minderwaardig individu hij feitelijk was. En wanneer die broeder, zij het met tegenzin, hem dan een kinkel en een oplichter noemde, en hem voor domme, waardeloze kerel uit-schold, dan was de vreugde op zijn gelaat te lezen en zei hij, innig verheugd in zijn hart: 'Dat de Heer je zegene, allerliefste zoon, je hebt de volle waarheid gezegd' (blz. 89)

Je kunt het zo voor je zien: dit is geen protestdemonstratie of bezetting van het verblijf van Franciscus maar een tegenspel, dat hijzelf georganiseerd heeft. Hier gaat het om een bijzondere verbinding met de ander. Het gaat niet over winnen of verliezen, maar om elkaar beter te maken. De laatste jaren zagen we veel ontsporingen van leiders in bv. woning-

corporaties, banken of bouwbedrijven, maar ook in het pastoraat. Tegenspel bieden is erop gericht de leider andere perspectieven te bieden dan dat hij/zij tot nu toe voor ogen had.

Tegenspel verwacht ontvankelijkheid bij de leider. Het remt kansen op ontsporing. Het bevordert beweging i.p.v. 'de hakken in het zand'. Het werkt ontwapenend. Het vergroot de betrokkenheid. Twee voorbeelden uit mijn eigen praktijk: de directeur van een Elektrotechnisch Installatiebedrijf organiseert eens per maand een ontbijt met een groep medewerkers, samengesteld dwars door de organisatie heen. Tijdens het ontbijt kan alles gezegd worden: wat mensen op hun lever hebben, maar ook de goede ideeën die nog niet eerder ter tafel gekomen zijn. De betrokkenheid van de medewerkers is groter geworden.

Een voorbeeld van een pastoraal werkster: zij nodigde min of meer gekende parochianen tussen 25 en 40 jaar op een of twee avonden uit met de vraag: wat zou de parochie beter kunnen doen en wat zou ik beter kunnen doen? Een aantal uitkomsten – niet alle – van dit open gesprek kon zo worden uitgevoerd. Sommigen wilden zelfs aan een bepaald project meewerken.

Kortom: tegenspel organiseren loont. Het maakt nieuwe verbindingen en doorbreekt starheid. Dat lijkt me dienstbaar aan elke vorm van pastoraat.

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Utrecht

••• De VPW Utrecht is op sterkte met de komst van twee nieuwe (kandidaat)bestuursleden: Johan Klaasen, werkzaam in het team van St. Jacobus de Meerdere, Maria Vlucht en St. Franciscus van Assisië en Marion Korenromp, werkzaam in de parochie van de Heilige Drie-eenheid. Met hun komst werden de taken wat herschikt: Wies Sarot (voorzitter), Auke Poppen (penningmeester) en Margreet Sanders (secretaris).

••• De jaarvergadering is gepland op 12 maart 2014 in Elst. Naast het bestuurlijke gedeelte zal Stijn Fens een inleiding verzorgen rond de spiritualiteit van paus Franciscus en de (mogelijke) invloed op de kerk in Nederland.

••• De jaarlijkse brief aan de parochiebesturen met een verzoek om een financiële bijdrage is weer verstuurd. We hopen op een ruimhartig antwoord. Wellicht zijn jullie in de gelegenheid je bestuur op het belang van deze brief te wijzen.

••• Ons protest tegen het decreet over de opheffing van de toeleiding is door het bisdom beantwoord met de mededeling dat deze te laat is ontvangen. Wij hebben dat antwoord met teleurstelling ontvangen en zoeken naar wegen om als nog in gesprek te komen over de toekomst van de theologisch geschoolde leek in het pastoraat. | Marion Korenromp

■ VPW Limburg

••• In het najaar stond vooral de ledenvergadering in Roermond centraal. Op 7 november kwamen 16 leden samen om naast de formele agenda onder begeleiding een thema uit te diepen.

••• Het blijkt eens te meer dat er op uiteenlopende plekken in het bisdom, verschillende programma's en (studie-) kringen door de VPW georganiseerd worden. Leden zijn op een onderscheiden manier betrokken bij onder andere het verband van pastoraal werk(st)ers welke bij voorbeeld in parochies werkzaam zijn. Deze kring komt twee maal per jaar bij elkaar en de uitwisseling van persoonlijke ervaringen is daarbij erg belangrijk. In 2014 zijn al weer twee data vastgelegd.

De studiekringen *Parkstad* (Zuid-Limburg) en *Pactief* (Noord-Limburg) organiseren eveneens regelmatig bijeenkomsten en nemen elk ook het vergadergedeelte van de VPW in voor- en najaar voor hun rekening. Voor die werkvorm is gekozen om de organisatie wat eenvoudiger te maken. Voorts is ook de groep Emeriti onlangs bij elkaar geweest. Zij hebben een bezoek aan de paters van de Heilige Geest (Oeffelt) gebracht waar onder begeleiding van één van de Spiritijnen een film rondom het afscheid en de begraving van één van de medebroeders werd bekeken. Naar verluid was het een zeer indrukwekkende middag.

De groep van beroepskrachten werkzaam binnen diaconale projecten tenslotte, is al geruime tijd niet meer samengekomen en belooft staande de vergadering, binnenkort een treffen te arrangeren.

••• Het gedeelte na de pauze werd door Jo Beckers (*Dienst Kerk en Samenleving*) met een introductie ingevuld rondom de clustervorming in parochies, in het bijzonder binnen het dekenaat Venlo-Tegelen (binnenstadparochies). Een inspirerende bijdrage over mogelijkheden binnen geloofsgemeenschappen, maar evenzeer over de problematiek van bredere verantwoordelijkheid en samen op trekken. Niettemin werd de noodzaak (nog eens) duidelijk dat die weg de komende jaren ingeslagen dient te worden, willen (plaatselijke) gemeenschappen, hoe wrang ook, nog reden van bestaan hebben. | Piet Linders

■ VPW Groningen-Leeuwarden

••• De eerstvolgende ALV zal worden gehouden op 13 februari 2014 in Joure. Collega Wiebe Mulder zal dan de inleiding verzorgen. Hij zal aandacht besteden aan vragen als: Welke invloed heeft het fusieproces van parochies op mijn functioneren als pastor? In welk spanningsveld kom ik terecht? Welke rolverandering vindt er voor mij plaats? Onlangs schreef hij voor het blad VPWinfo.nl (2013|3) een artikel over diaconie.

••• In zijn vergadering van 19 november 2013 heeft het bestuur besloten de volgende punten in het beleidsplan 2014 – 2015 op te nemen:

- Personeelsbeleid
 - Samenwerking personeel / pastores
 - De rechtspositie en werkzekerheid
 - Consequenties van de ongelijkwaardigheid in positie van priesters en pastoraal werkenden én in kwaliteiten.
- Verder blijft de terugloop van het aantal leden het bestuur zorgen baren. Het onderstreept nogmaals het belang van behoud van emeriti voor de beroepsvereniging. In de ALV zal dit punt wederom aan de orde worden gesteld.
- • • Op 3 oktober 2013 vond de jaarlijkse studiedag van het bisdom plaats. Het thema luidde *Pastoraal leiderschap in de nieuwe parochie*. Naar aanleiding van de ons daar aangereikte stof, mogen de onderstaande ontwikkelingen niet onvermeld blijven.
- Bij veel gelovigen in de katholieke kerk ontbreekt het momenteel aan een stimulerende omgeving die mensen bemoedigt en ondersteunt. Veel goedwillende en weldenkende gelovigen voelen zich niet meer aangesproken door de huidige op conventies en orthodoxie gerichte koers van de officiële en institutionele kerk. Zij zoeken een andere, meer herkenbare en eigentijdse vorm van geloven en beleven, maar vinden slechts mondjesmaat aansprekende geloofsgemeenschappen waar zij bij willen horen. Mensen, groepen en geloofsgemeenschappen zijn zoekende naar nieuwe inspiratiebronnen, visies en werkwijzen die aansluiten op hun religieuze behoeften. Het is de hoogste tijd voor de ontwikkeling van nieuw gelovig vrouwelijk en mannelijk leiderschap, voor aandacht voor de moderniteit en voor nieuwe

bronnen van spiritualiteit. Er zullen meer kleine geloofsgemeenschappen gaan ontstaan, die willen leven vanuit de geest van Jezus van Nazareth en vanuit het waardevolle dat de katholieke en andere christelijke en religieuze tradities aanreiken.

- • • In Memoriam. Op 25 oktober 2013 overleed drs. Tjebbe T. de Jong in Leeuwarden. De Jong werd in 1956 in Gouda geboren. Hij studeerde eigentijdse geschiedenis aan de *Rijksuniversiteit Groningen*. Behalve historicus was hij communicatieadviseur en museoloog. Hij was negen jaar voorzitter van het *Archief- en Documentatiecentrum voor RK Friesland*. Verder was hij mede oprichter en voorzitter van het *Titus Brandsma Museum* in Bolsward. Hij was lid van de diocesane commissie voor archieven van kerkelijke organen en instellingen. Hij schreef verschillende boeken en historische artikelen. Van diverse publicaties was De Jong (mede-) eindredacteur. Hij verzorgde de eindredactie van *Katholiek Leven in Noord - Nederland 1956 - 2006*. *Vijftig jaar Bisdom Groningen* verscheen in 2006 t.g.v. het gouden jubileum van het bisdom Groningen - Leeuwarden en ook daarvan was hij de eindredacteur. De Jong is zowel binnen als buiten de kerk op velerlei terreinen zeer actief geweest. De uitvaart van Tjebbe de Jong vond plaats op 31 oktober in Leeuwarden.
- • • De inleiding *Tegenstrijdige Tendensen*, die collega Hilda van Schalkwijk hield tijdens de ALV van 24 september 2013, is gepubliceerd op de site van VPW Nederland | Jan Langelaan

■ VPW Rotterdam

- • • Op donderdag 28 november was de Algemene Ledenvergadering in de Augustinusparochie te Barendrecht. In het kader van de deskundigheidsbevordering had het bestuur voor een workshop *Beeldend vertellen* gekozen. Onder leiding van Ernst Weerstra van *Het Verteltheater* uit Utrecht hebben we ons (verder) bekwaamd in het vertellen van een verhaal. Theorie over onder andere stemgebruik, lichaamstaal, verhaalopbouw en elementen voor een beeldend verhaal én praktijk van het verhalen vertellen, wisselden elkaar af en werden zo met elkaar verbonden. Eén en ander mondde uit in het vertellen van een ons dierbaar verhaal aan de gehele groep. Na afloop kreeg iedere verteller een compliment en een tip (verbeterpunt) vanuit het publiek en van de docent. Voor publiek én verteller was dit heel leerzaam. Boeiend om elkaar zo aan het werk te zien. We hebben elkaar daardoor op een andere manier leren kennen. Bijzonder ook om elkaar als collega's eens een stuk feed-back te kunnen geven. We kijken terug op een leerzame en inspirerende dag. Degenen die er niet waren hebben echt iets gemist!
 - • • Op deze Algemene Ledenvergadering is Marion Claassens met algemene stemmen gekozen als nieuw bestuurslid. Daarmee is het bestuur na lange tijd qua aantal wat meer op sterkte (vier bestuursleden) gekomen. Maar een vijfde bestuurslid zullen we van harte verwelkomen!
 - • • Op woensdag 15 januari 2014 zal het bestuur een gesprek hebben met
- Lees verder op pagina 22*

Vervolg

monseigneur J.H.J. van den Hende. Het zal het eerste protocollair gesprek zijn sinds het aantreden van de bisschop. Dat het zo lang heeft geduurd voor dit gesprek plaats kan vinden, heeft vooral te maken met de voorrang die andere zaken bij de bisschop hebben gekregen. Wij gaan dit gesprek evenwel met vertrouwen tegemoet. | Wim van Paassen

■ VPW Breda

• • • Op 19 november had het bestuur van de VPW-Breda een eerste protocollaire gesprek met bisschop Liesen en secretaris-generaal Ben Hartmann. Twee eerdere bijeenkomsten, namelijk op 24 januari en 9 september van dit jaar, waren kennismakingsgesprekken. Deze gang van zaken is ons uitstekend bevallen. We weten nu zeker, dat de bisschop niet over één nacht ijs gaat en met ons indringend over de veranderingen wil spreken die gaande zijn. Hij neemt alle tijd voor ons. We hadden drie onderwerpen:

- 1 Het nieuwe diocesane vormingscentrum (max. 2 fte), dat in de plaats gaat komen van de pastorale dienst (8 fte)
- 2 De positie van de pastoraal wer(st)er anno 2013
- 3 Het beleid t.a.v. de gepensioneerde pastoraal wer(st)er.

Deze drie onderwerpen belichtte de bisschop integraal. Het vormingscentrum moet in feite het werk doen van de pastorale dienst, maar heel anders opgezet: met name de catechese en de diaconie worden op termijn overgedragen aan toe-

geruste vrijwilligers in de parochie. De bisschop schetste de veranderingen die dat voor vrijwilligers met zich brengt, vooral als het gaat om inzicht in de maatschappelijke noden, die de bisschop “losse draadjes” noemde. Onder “losse draadjes” verstaat hij de noden die de samenleving laat liggen. De nieuwe parochie zal dus vooral open staan naar mensen die buiten de boot dreigen te vallen: dat wordt haar belangrijkste opdracht. Het vormingscentrum, dat volop in ontwikkeling is, wordt de steun en toeverlaat van de pastoraal wer(st)er en de vrijwilligers. Een belangrijke ‘shift’, zoals de bisschop het noemde: het profiel van de vrijwilliger gaat schuiven. Dat geldt dus ook voor de pastoraal wer(st)er: de nota *Meewerken in het pastoraat* (1999) blijft de basis voor het beleid, maar hij/zij krijgt te maken met nieuwe diocesane en parochiële verhoudingen. Het aantal parochies gaat van 120 naar uiteindelijk 30.

Het werk van de pastoraal wer(st)er wordt afgestemd op de grotere parochies, die te maken krijgen met een sterk veranderende zelfstandigheid.

• • • Wanneer nu gepensioneerde pastoraal wer(st)ers te kennen geven nog taken te willen verrichten dan zijn er twee situaties: de ene is dat een gepensioneerde ad hoc gevraagd kan worden om in te vallen voor een viering, de andere is een gestructureerde en min of meer permanente dienstverlening die binnen het nieuwe diocesane beleid valt en die aansluit bij de mogelijkheden (de sterke kanten) van de gepensioneerde pastoraal wer(st)er. Deze taak wordt dan niet ver-

vuld in de oude parochie en ook niet in de oude parochiële verhoudingen. De gepensioneerde pastoraal wer(st)er moet er blijk van geven op de hoogte te zijn van de nieuwe diocesane en parochiële structuren en werkverhoudingen. Ook hij/zij krijgt te maken met het vormingscentrum. Als ik het goed zie is de Bredase bisschop bezig het huidige top-down beleid stapje voor stapje te richten naar een permanente dialoog tussen bisdom en parochie, gebruik makende van het gegroeide wederzijdse vertrouwen dat onder zijn voorgangers vanzelfsprekend was. Hij sluit dus aan bij wat wij in het Bredase gewend waren. Discontinuïteit én continuïteit, toen en nu.

• • • En voorts: onze voorzitter Wiel Hacking heeft een derde editie van de nieuwsbrief geredigeerd. Iedere lid van de VPW-Nederland kan er kennis van nemen en wij hopen dat de brief ook echt gelezen wordt! | Frans M. Vermeulen

■ VPW Haarlem-Amsterdam

• • • Tijdens de twee laatste protocollaire gesprekken liet de bisschop blijken, dat hij anders tegen de VPW aankijkt dan wij. Bij hem en zijn mensen had zelfs de mening postgevat, dat de vereniging alleen bestemd is voor pastoraal wer(st)ers. Dat hebben we gelukkig kunnen rechtzetten. Niet alles hoeft te blijven zoals het altijd was, ook niet bij de VPW, zo gaf hij ons te kennen. Hij nodigde ons uit met voorstellen te komen. Via de eerstkomende Nieuwsbrief gaan we daarom bij de pastoraal wer(st)ers sonderen of zij er voor voelen om af en toe als een

soort kring een ontmoeting te hebben met de bisschop. De bisschop heeft dit ook met de diakens en is daar blij mee.

• • • Op 1 september nam Mgr.Drs. M.J.de Groot (intussen 80 jaar!) afscheid als vicaris-generaal van het bisdom Haarlem-Amsterdam. Bijna zijn hele leven werkte hij voor het bisdom. Tijdens onze protocollaire gesprekken met de bisschop was hij een deskundige gespreksleider. De VPW was ook uitgenodigd bij zijn afscheid.. Daarom waren we aanwezig tijdens de Evensong in de Nicolaaskerk in Amsterdam. Tijdens de receptie in de Olofkapel van het Barbizonhotel naast de kerk hebben wij hem bedankt voor zijn vele werk, zeker ook als gespreksleider. Onze voorzitter Leo Mesman overhandigde hem een mandje met streekproducten, deze keer uit de Haarlemmermeer.

• • • Op 12 november hadden wij onze jaarlijks *Babbeloniëdag* in Krommenie (Zaanstreek). Deze keer hadden we een orgelman in ons midden: Jac Vlaar uit Blokker (Westfriesland). Hij is onder andere pastor geweest in Arnhem en, jazeker, ook nog een periode voorzitter van de VPW Nederland. Hij is nu op rust. Meer tijd dus voor wat hem altijd boeide: muziek en dan vooral volksmuziek, draaiorgels op de kermis en in de straten. Zelfs in de straatarme wijken waar mensen niet effe maar altijd geen cent te makken hadden, bleven ze komen. Muziek als nostalgie, troost en soms heling en genezing. Jac verwees zelfs naar de bij-

bel, naar David die met zijn harpspel ervoor zorgde dat het beter ging met koning Saul : “David tokkelde op de harp en voor Saul was dat een verademing; het ging beter met hem en de boze geest week van hem”. (Sam.16,23). Bij mij kwam toch ook nog een andere tekst bovendrijven(1 Sam. 18: 10-11) waarin Saul tot tweemaal toe een speer wierp om de tokkelende David aan de wand te spietsen! Maar ja, misschien was dat net tijdens de pauze. Techniek en muziek kwamen aan bod in de drie zelfgebouwde orgels die we mochten zien én horen:’t Primeurtje, Swalker en Callisto. Heel leuk en informatief allemaal. Het mansbakje moest drie keer geleegd worden. Belangstelling? Neem gerust contact met hem op. Hij treedt ook op buiten de provincie Noord-Holland. jacvlaar@gmail.nl; tel.0229 274014. Bijna veertig leden en niet-leden hebben er van genoten.

• • • Nog dit jaar gaan we een ledenwerfactie houden. Alle nieuwe pastores die vanaf mei 2012 betaald werk zijn gaan doen in ons diocees sturen we een brief met een uitnodiging om lid te worden. In januari 2014 een belletje er achteraan. De nieuwe fraaie folder over de VPW sturen we natuurlijk mee. Een vette pluim voor de makers ervan! | Jan van Diepen

Bestuurswisselingen

Tijdens de algemene bestuursvergadering van 7 november is unaniem de kandidatuur van Ina van de Bunt Koster als voorzitter van VPW Nederland aanvaard. Tot 1 januari 2014 blijft Ina penningmeester en vanaf die datum wordt zij voorzitter ad interim tot de Algemene Leden Vergadering van 5 juni waar het AB aan de leden zal voorstellen Ina te kiezen tot voorzitter.

Ton Halin, penningmeester van VPW Rotterdam, en al lid van het AB, zal Ina per 1 januari 2014 als penningmeester van VPW Nederland opvolgen. Op deze manier is er een invulling gevonden voor de vacature van voorzitter die na het vertrek van Niels Morpey was ontstaan.

Boulogne de la Gras

Ik weet niet of het normaal is, maar ik ben een fan van jaaroverzichten. Ik kijk ze allemaal, zo tussen kerst en oudjaar! Natuurlijk allereerst die van de NOS, maar ook de commerciële: SBS 6 voorop. Ik smul van het rijtje 'bekende Nederlanders' die ons in het afgelopen jaar ontvallen zijn. Ik geef eerlijk toe, soms was ik ze al vergeten.... Maar als ik voor één keer de eindredacteur zou mogen zijn van het jaaroverzicht 2013, dan zou ik er één naam aan willen toevoegen. De naam van de vrouw uit Boulogne de la Gras!

Het was vrijdagmiddag. Ik stond op het punt mijn spullen te pakken, stond op het punt om te gaan genieten van een weekend waarin ik niet hoefde voor te gaan, niet hoefde te preken: het dolce far niente lag op de loer.

Toen kwam dat ene telefoontje kwam.... of ik de crematie zou willen verzorgen van een vrouw, woensdagmiddag, 13.00 uur. 'Weet goed', werd mij gezegd, 'er komt niemand, geen familie, geen broer of zus, geen enkele bekende, helemaal niemand. Je zult alleen zijn, alleen met de overledene. Kan je? woensdag, 13.00 uur...

Ik zei 'ja' zonder in mijn agenda te kijken, zonder me zelf af te vragen: ben ik dan wel in de stad? Heb ik ruimte in mijn hoofd om het afscheid voor te bereiden en de overledene recht te doen?

Ik zei 'ja' en kreeg haar naam en het telefoonnummer door van het verzorgingshuis waar ze de laatste 13 jaar van haar leven in volstrekte eenzaamheid had doorgebracht.

Bouwen aan de stad

Rob Lijesen

Ik zei 'ja' en op de valreep vroeg ik: 'Waar komt ze vandaan?' 'Frankrijk', zei de stem aan de andere kant van de lijn, 'Picardie, een heel klein dorpje: Boulogne de la Gras.' Boulogne de la Gras, zo luidde de naam van haar geboorteplaats, een zoektocht was begonnen, de zoektocht naar het levensverhaal van deze Française die van het een op het andere moment in mijn leven was gekomen.

Op die woensdagmiddag stond ik daar alleen met haar. Ik keerde mij naar het stoffelijk overschot en vroeg haar: Wie ben je, wat is je levensverhaal? Ben je geboren uit liefde? Is je leven over rozen gegaan of juist over de scherven van kapot gevallen dromen? Wie ben je? Ik weet zo weinig van je, toch wil ik je recht doen uit naam van..... God misschien?

En ik vervolgde: Wat maak je me het moeilijk! Wie was je vader, je moeder? Had je broers of zussen? Hoe deed je het op school? Ging het leren je makkelijk af? Was je speels of serieus? Je bent getrouwd geweest. Was hij je grote liefde? Waar heb je hem ontmoet? Die eerste kus: lief en teder vol belofte, kriebels in de buik? Of was het anders? uiteindelijk ben je in Nederland verzeild geraakt. Maar je hart bleef in Frankrijk. Was het zo ongeveer? Je liep met een pop, altijd met een pop. Wat betekende dat? Waar verwees het naar? Naar een wens, een diep verlangen? Naar een pijnlijk gemis?

Het afscheid werd omlijst door de muziek die in haar testament was vastgelegd. Haar laatste wil is op die woensdagmiddag volbracht, inclusief koffie met cake.... Maar ik ging naar huis, met dat rare gevoel: er was geen verdriet, niemand had verdriet...

Inmiddels zal haar as verstrooid zijn in het natte polderlandschap van mijn Rotterdam. Ver weg van de wuivende zonnebloemen van de Picardie, ver weg van haar geboortegrond. Eigenlijk zou haar naam zou niet moegen ontbreken in het jaaroverzicht 2013.

Zalig uiteinde!